

ΑΠ 58/2025 Τμ.Α2

Σύνθεση: Μ. Κουφούδη, *Αντιπρόεδρος*, Π. Βενιζελέας, Κ. Πανούτσου (Εισηγήτρια), Μ. Αποστολάκης, Ε. Γίτση
Δικηγόροι: Β. Σωτηρόπουλος - Ν. Κυριαζής

Προσωπικά δεδομένα· δεν προκαλείται ηθική βλάβη από τη μη διαγραφή προσωπικών δεδομένων αντίδικου δικηγόρου από προσκομισθέν ως σχετικό έγγραφο.

Διατάξεις: άρθρα 9Α Συντ., 2, 4 § 1, 5 §§ 1, 2, 23 ν. 2472/1997

Με την κρινόμενη, από 22.12.2022 αίτηση αναίρεσης, προσβάλλεται η με αριθμό 3805/2022 τελεσίδικη απόφαση του Μονομελούς Εφετείου Αθηνών, η οποία εκδόθηκε μετά από αναίρεση με τη με αριθμό 186/2020 απόφαση αυτού του Δικαστηρίου της με αριθμό 1249/2018 απόφασης του Μονομελούς Εφετείου Αθηνών, η οποία απέρριψε την έφεση που άσκησε η ηττηθείσα ενάγουσα της από 14.1.2013 αγωγής, και ήδη αναιρεσείουσα, κατά της με αριθμό 3211/2016 οριστικής απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών (στο οποίο είχε παραπεμφθεί ως καθ' ύλην αρμόδιο η υπόθεση, δυνάμει της με αριθμό 498/2015 απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών) που απέρριψε την αγωγή της ήδη αναιρεσείουσας κατά του ήδη αναιρεσιβλήτου με αίτημα την επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης εξ αιτίας ηθικής βλάβης από παράνομη επεξεργασία των προσωπικών της δεδομένων. Η αίτηση αναίρεσης ασκήθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα (άρθ. 552, 553, 556, 558, 564, 566 § 1 ΚΠολΔ) και συνεπώς είναι παραδεκτή (άρθ. 577 § 1 ΚΠολΔ), απορριπτομένου ως αβάσιμου του παραδεκτώς προταθέντος, με τις κατατεθείσες είκοσι (20) ημέρες προ της δικασίμου που αναφέρεται στην αρχή της παρούσας προτάσεις του αναιρεσιβλήτου, ισχυρισμού του τελευταίου περί απαραδέκτου της άσκησης της ένδικης αναίρεσης, για τον λόγο ότι αυτή ασκήθηκε κατά παράβαση του άρθρου 28 του Κώδικα Δικηγόρων (ν. 4194/2013), αφού κατατέθηκε από δικηγόρο, ο οποίος κατά τον χρόνο εκείνο ήταν διορισμένος σε κατώτερο δικαστήριο, έχοντας συμπληρώσει τριετή μόνον υπηρεσία ως δικηγόρος, καθόσον σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της § 3 του άρθρου 28 του ν. 4194/2013, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 § 6 του ν. 4205/2013, ο δικηγόρος που είναι διορισμένος σε κατώτερο δικαστήριο, όπως εν προκειμένω, δύναται να καταθέτει ένδικα βοηθήματα και ένδικα μέσα που απευθύνονται ενώπιον ανώτερων δικαστηρίων, αφού επιτελεί στην ουσία εργασία αντίστοιχη εκείνης του αγγέλου, περιοριζόμενος στην *corpora* εγχείριση του δικογράφου, εν προκειμένω δε του ενδίκου αναιρετηρίου (ΑΠ 1826/2023, ΑΠ 755/2022, πρβλ. ΑΠ 691/2018). Πρέπει, συνεπώς, να ερευνηθεί περαιτέρω, ως προς το παραδεκτό και βάσιμο των κατ' ιδίαν λόγων της (άρθ. 577 § 3 ΚΠολΔ).

Κατά τη διάταξη του άρθρου 9Α του Συντάγματος, «Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει». Σε συμμόρφωση προς τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα, της 28ης Ιανουαρίου 1981, που κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον ν. 2068/1992, και προς

την Οδηγία 95/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της 24ης Οκτωβρίου 1995, «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», εκδόθηκε ο νόμος 2472/1997, ο οποίος τροποποιήθηκε με τον ν. 3471/2006 και ακολούθως με τον ν. 4624/2019, ο οποίος ισχύει από 29.8.2019 (ΦΕΚ 137/29.8.2019). Αντικείμενο του νόμου αυτού είναι (άρθ. 1 αυτού) η θέσπιση προϋποθέσεων για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς προστασία των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής. Στη διάταξη του άρθρου 2 του ανωτέρω νόμου, και με τον παράτιτλο «Ορισμοί», δίδεται η έννοια των κρίσιμων ορισμών που έχουν σχέση με τις ειδικές ρυθμίσεις για τη συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ειδικότερα ορίζεται ότι, «Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου, νοούνται ως “δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα” κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων, η οποία για να εμπίπτει στην έννοια του προσωπικού δεδομένου θα πρέπει να συνδέεται άμεσα με το υποκείμενο και τις προσωπικού χαρακτήρα ιδιότητες ή εκδηλώσεις αυτού, οι οποίες δεν είναι επιδεκτικές δημοσιοποίησης (διάδοσης), εκτός αν το ίδιο το υποκείμενο συγκατατεθεί σ’ αυτό (ΑΠ 171/2019, ΑΠ 1740/2013, ΑΠ 637/2013, ΑΠ 1107/2011), “επεξεργασία” (κατά την ενδεικτική απαρίθμηση των περιπτώσεων στον νόμο) κάθε γνωστική πρόσβαση στα προσωπικά δεδομένα του ατόμου, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση (κλείδωμα), η διαγραφή, η καταστροφή των δεδομένων, “αρχείο” κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία είναι προσιτά με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια, ώστε “αρχείο” μπορεί να είναι απλό χάρτινο ή ψηφιακό έγγραφο (doc), συγκροτούμενης στη δεύτερη περίπτωση της έννοιας της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας [είτε ενσωματωμένο σε σταθερό απόθεμα/υλικό φορέα (δισκέτα, cd, απλό έγγραφο) είτε όχι, όπως π.χ. ιστοσελίδα που αποκλείει το “κατέβασμα” (downloading)], “υπεύθυνος επεξεργασίας” οποιοσδήποτε (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) που καθορίζει τον σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας, αυτός δηλαδή που εξουσιάζει το αρχείο, υπό την έννοια του ελέγχου της επεξεργασίας, και, συνεπώς, ο κύριος, ο νομέας ή ο απλός κάτοχος αυτού, στη τελευταία δε περίπτωση, περιεχόμενο της κατοχής συνιστά η φυσική εξουσία γνωστικής πρόσβασης επί του αρχείου, ανεξαρτήτως του νόμιμου ή μη χαρακτήρα αυτής, “αποδέκτης” το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, στον οποίο ανακοινώνονται ή μεταδίδονται τα δεδομένα, και “συγκατάθεση” του υποκειμένου των δεδομένων κάθε ελεύθερη, ρητή και ειδική δήλωση βουλήσεως, που εκφράζεται με τρόπο σαφή και εν πλήρη επιγνώσει του, και με την οποία το υποκείμενο των δεδομένων, αφού προηγουμένως ενημερωθεί, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Περαιτέρω, στο άρθρο 4 § 1, όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 20 §§ 1 και 2 του ν. 3471/2006 ορίζεται ότι, «Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας πρέπει: α) να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία εν όψει των σκοπών αυτών, β) να είναι συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται ενόψει των σκοπών της επεξεργασίας, γ) να είναι ακριβή και, εφόσον χρειάζεται, να υποβάλλονται σε ενημέρωση, δ) ... (§ 1). Η τήρηση των διατάξεων της προηγούμενης παραγράφου βαρύνει τον υπεύθυνο επεξεργασίας ... (§ 2)». Στο άρθρο 5 §§ 1 και 2, όπως το εδ. γ’ της § 2 τροποποιήθηκε με το άρθρο 34 § 1 του ν. 2915/2001 ορίζεται ότι, «Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται μόνον όταν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει τη συγκατάθεσή του (§ 1). Κατ’ εξαίρεση επιτρέπεται η επεξεργασία

και χωρίς τη συγκατάθεση, όταν: ... ε) Η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του εννόμου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτών (§ 2)». Τέτοια περίπτωση συνδρομής υπέρτερου εννόμου συμφέροντος συνιστά, ιδίως, η περίπτωση κατά την οποία τα στοιχεία που ζητούνται είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου. Το παραπάνω επιχείρημα αντλείται από το άρθρο 7 § 2γ του ν. 2472/1997 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 34 § 1 του ν. 2915/2001), που αφορά την επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, αλλά εφαρμόζεται αναλογικά κατά μείζονα λόγο και στην επεξεργασία απλών προσωπικών δεδομένων, με το επιχείρημα «από του μείζονος εις το έλασσον» [ΑΠ 79/2020, ΑΠΔΠΧ (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα) 155/2012]. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 22 § 4 του ίδιου νόμου, προβλέπονται ποινικές κυρώσεις για «όποιον χωρίς δικαίωμα επεμβαίνει με οποιονδήποτε τρόπο σε αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή λαμβάνει γνώση των δεδομένων αυτών ή τα αφαιρεί, αλλοιώνει, βλάπτει, καταστρέφει, επεξεργάζεται, μεταδίδει, ανακοινώνει, τα καθιστά προσιτά σε μη δικαιούμενα πρόσωπα ή επιτρέπει στα πρόσωπα αυτά να λάβουν γνώση των εν λόγω δεδομένων ή τα εκμεταλλεύεται με οποιονδήποτε τρόπο». Τέλος, κατά το άρθρο 23 του εν λόγω νόμου με τίτλο «Αστική ευθύνη» προβλέπονται και αστικές κυρώσεις ειδικότερα, δε, η § 1 αυτού ορίζει ότι, «Φυσικό πρόσωπο ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, που κατά παράβαση του παρόντος νόμου προκαλεί περιουσιακή βλάβη, υποχρεούται σε πλήρη αποζημίωση. Αν προκάλεσε ηθική βλάβη, υποχρεούται σε χρηματική ικανοποίηση. Η ευθύνη υπάρχει και όταν ο υπόχρεος όφειλε να γνωρίζει την πιθανότητα να επέλθει βλάβη σε άλλον». Από τις προαναφερόμενες διατάξεις του ν. 2472/1997 σαφώς προκύπτει ότι οι ποινικές κυρώσεις προβλέπονται όχι γενικώς και αορίστως για κάθε παράβαση των διατάξεών του, αλλά μόνο για συγκεκριμένες ειδικά περιγραφόμενες σοβαρές παραβάσεις. Στο πλαίσιο αυτό, γίνεται δεκτό ότι: α) δεν στοιχειοθετείται αντικειμενικά το προβλεπόμενο από το άρθρο 23 του νόμου αυτού έγκλημα, όταν ο φερόμενος ως δράστης δεν ερεύνησε ο ίδιος κάποιο αρχείο ή δεν του μετέδωσε τις αποτελούσες προσωπικό δεδομένο πληροφορίες τρίτος που επενέβη σε αρχείο, αλλά τις γνωρίζει από μόνος του (ΑΠ 1520/2017, ΑΠ 474/2016, ΑΠ 1372/2015) και β) αντίθετα, οι προβλεπόμενες με τις διατάξεις αυτές αστικές κυρώσεις, μεταξύ των οποίων και η χρηματική ικανοποίηση της ηθικής βλάβης είναι ευρύτατες, με την έννοια ότι επιβάλλονται για κάθε μορφής παράβαση των επιταγών και απαγορεύσεων που θεσπίζονται με αυτόν. Οι ως άνω διατάξεις ερμηνεύονται με βάση: α) τον σκοπό του ν. 2472/1997, συνιστάμενο στη διασφάλιση του φιλελεύθερου και δημοκρατικού χαρακτήρα της τεχνολογικής αναπτύξεως και στην προστασία του ατόμου από την πληροφορική και ψηφιακή τεχνολογία, η οποία παρέχει θεωρητικώς και πρακτικώς απεριόριστες δυνατότητες συσσώρευσεως και συσχετισμού πληροφοριών για όλες τις εκφάνσεις της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής του ανθρώπου, και επιτρέπει την παραγωγή, με βάση τις ιδιότητές του ως πολίτη, εργαζομένου, ασφαλισμένου, καταναλωτή κ.λπ. μίας ανάγλυφης εικόνας της προσωπικότητάς του, η οποία τον καθιστά διαφανή και κατά τούτο ελέγχσιμο, αν όχι και χειραγωγήσιμο και β) υπό το φως των διδαγμάτων της κοινής πείρας, ως κανόνων της λογικής, και της ανθρώπινης εμπειρίας, συναγομένων επαγωγικώς εκ των επί μέρους εκδηλώσεων της ζωής, της επιστήμης και της τέχνης και χρησιμοποιούμενων προς εξειδίκευση της αορίστου νομικής έννοιας «Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Σε περίπτωση, δε, παραβίασής τους, εφαρμογή έχουν οι διατάξεις του άρθρου 23 του ν. 2472/1997 και του ταυτάριθμου άρθρου της κοινοτικής Οδηγίας 95/46/EK, από τις οποίες, σε συνδυασμό με τις αναλόγως εφαρμοζόμενες διατάξεις των άρθρων

57, 59, 299 και 914, 932 ΑΚ, συνάγεται ότι φορέας της σχετικής αξίωσης για χρηματική ικανοποίηση είναι αυτός που υπέστη άμεσα την ηθική βλάβη, δηλαδή το κατά τις διατάξεις του ν. 2472/1997 υποκείμενο των προσωπικών δεδομένων (ΑΠ 79/2020) και ότι σε περίπτωση που ο υπεύθυνος επεξεργασίας προκαλεί ηθική βλάβη στο υποκείμενο των προσωπικών δεδομένων, η ευθύνη του πρώτου για χρηματική ικανοποίηση του τελευταίου είναι νόθος αντικειμενική και προϋποθέτει: α) συμπεριφορά (πράξη ή παράλειψη) που παραβιάζει τις διατάξεις του ν. 2472/1997 ή (και) των κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθεισών κανονιστικών πράξεων της Αρχής, β) ηθική βλάβη, γ) αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ της συμπεριφοράς και της ηθικής βλάβης και δ) υπαιτιότητα, ήτοι γνώση ή υπαίτια άγνοια αφενός των περιστατικών που συνιστούν την παράβαση και αφετέρου της πιθανότητας να επέλθει ηθική βλάβη. Η ύπαρξη υπαιτιότητας τεκμαίρεται, και ως εκ τούτου ο υπεύθυνος επεξεργασίας, προκειμένου να απαλλαγεί από την ευθύνη του, έχει το βάρος να αποδείξει ότι ανυπαίτιως αγνοούσε τα θεμελιωτικά του πταίσματός του πραγματικά γεγονότα (ΑΠ 1264/2020, ΑΠ 79/2020, ΑΠ 171/2019, ΑΠ 1740/2013, ΑΠ 637/2013, ΑΠ 174/2011, ΑΠ 476/2009). Περαιτέρω, ο νόμος γνωρίζει την έννοια της ηθικής βλάβης, την οποία ρυθμίζει στο άρθρο 932 εδ. α', β' ΑΚ, όπου ως ηθική βλάβη νοείται κάθε μη αποτιμητή σε χρήμα δυσμενής επίδραση στη σωματική, πνευματική, ηθική ή ψυχική υπόσταση του προσώπου συνεπεία προσβολής, ήτοι επέμβασης με την έννοια της βλάβης ή διατάραξης, οποιουδήποτε μη περιουσιακού δικαιώματος ή εννόμου αγαθού ή συμφέροντος. Η ηθική βλάβη συνιστά, καθ' εαυτή εν ευρεία εννοία, μορφή ζημίας (ΑΠ 1284/2017). Ο σκοπός της εύλογης χρηματικής ικανοποίησης είναι η (οιονεί αποζημιωτικώς) παροχή στον παθόντα της δυνατότητας να αποκαταστήσει, εν ευρεία εννοία, δηλαδή να εξισορροπήσει ή να υπερνικήσει, τις μη περιουσιακές συνέπειες της προσβολής με τα απαραίτητα εκείνα οικονομικά μέσα, που θα του επιτρέψουν στο πλαίσιο του εφικτού να διασκεδάσει τις συναισθηματικές και ψυχολογικές επιπτώσεις που του προκάλεσε η ηθική βλάβη, είτε αυτή αφορούσε σε μη περιουσιακό έννομο αγαθό (όπως το σώμα, η υγεία, η τιμή, το όνομα), είτε αφορούσε σε περιουσιακό έννομο αγαθό.

Συνεπώς, η ηθική βλάβη είναι το λογικώς προηγούμενο της χρηματικής ικανοποίησης και ο νομοθέτης, ρυθμίζοντας τα περί χρηματικής ικανοποίησης επελθούσας ηθικής βλάβης, δεν προβλέπει επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης χωρίς την επίκληση και απόδειξη κατά τους δικονομικούς κανόνες ότι όντως επήλθε ηθική βλάβη. Τούτο εν προκειμένω συνάγεται και εκ του ότι ο νομοθέτης στην περίπτωση του προπαρατεθέντος άρθρου 23 § 1 του ν. 2472/1997, όπου ορίζεται «... αν προκάλεσε ηθική βλάβη, υποχρεούται σε χρηματική ικανοποίηση...», ως προϋπόθεση της υποχρέωσης σε χρηματική ικανοποίηση θέτει το να προκάλεσε ο υπόχρεος ηθική βλάβη.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 1 του ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται αν παραβιάσθηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, δηλαδή κανόνας που ρυθμίζει τις βιοτικές σχέσεις, την κτήση δικαιωμάτων και τη γένεση υποχρεώσεων και επιβάλλει κυρώσεις. Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται αν δεν εφαρμοσθεί, ενώ συνέτρεχαν οι πραγματικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του, ή εάν εφαρμοσθεί, ενώ δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις αυτές, καθώς και εάν εφαρμοσθεί εσφαλμένα, η δε παραβίαση εκδηλώνεται είτε ως ψευδής ερμηνεία του κανόνα δικαίου, δηλαδή όταν το δικαστήριο της ουσίας προσέδωσε σε αυτόν έννοια διαφορετική από την αληθινή, είτε ως κακή εφαρμογή, ήτοι εσφαλμένη υπαγωγή σ' αυτόν των περιστατικών της ατομικής περίπτωσης που καταλήγει σε εσφαλμένο συμπέρασμα με τη μορφή του διατακτικού (ΟλομΑΠ 1/2016, ΟλομΑΠ 2/2013, ΟλομΑΠ 7/2006). Με τον παραπάνω λόγο αναίρεσης ελέγχονται τα σφάλματα του δικαστηρίου της ουσίας κατά την εκτίμηση της νομικής βασιμότητας της αγωγής και των ισχυρισμών (ενστάσεων) των διαδίκων, καθώς και τα νομικά σφάλματα του ανωτέρω δικαστηρίου κατά

την έρευνα της ουσίας της διαφοράς. Ελέγχεται, δηλαδή, αν η αγωγή, ένσταση κ.λπ., ορθώς απορρίφθηκε ως μη νόμιμη ή αν κατά παράβαση ουσιαστικού κανόνα δικαίου έγινε δεκτή ως νόμιμη, ή απορρίφθηκε ή έγινε δεκτή κατ' ουσίαν (ΟλομΑΠ 28/1998). Στη περίπτωση που το δικαστήριο έκρινε κατ' ουσίαν την υπόθεση, η παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου κρίνεται ενόψει των πραγματικών περιστατικών, που ανελέγκτως δέχθηκε ότι αποδείχθηκαν το δικαστήριο της ουσίας και της υπαγωγής αυτών στον νόμο, και ιδρύεται ο λόγος αυτός αναίρεσης αν οι πραγματικές παραδοχές της απόφασης καθιστούν εμφανή την παράβαση. Τούτο συμβαίνει όταν το δικαστήριο εφάρμοσε τον νόμο, παρότι τα πραγματικά περιστατικά που δέχθηκε ότι αποδείχθηκαν δεν ήταν αρκετά για την εφαρμογή του ή δεν εφάρμοσε τον νόμο, παρότι τα πραγματικά περιστατικά που δέχθηκε αρκούσαν για την εφαρμογή του, καθώς και όταν προέβη σε εσφαλμένη υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών σε διάταξη, στο πραγματικό της οποίας αυτά δεν υπάγονται (ΟλομΑΠ 7/2006).

Στην προκείμενη περίπτωση, από την παραδεκτή (άρθ. 561 § 2 ΚΠολΔ) επισκόπηση της προσβαλλόμενης απόφασης, κατά το ενδιαφέρον τον αναιρετικό έλεγχο μέρος της, προκύπτει ότι το Εφετείο Αθηνών, ως δικαστήριο της ουσίας, δέχθηκε ότι αποδείχθηκαν τα εξής: «Η ενάγουσα ήταν πληρεξούσια δικηγόρος του Γ. Ρ., μεταξύ του οποίου και του εναγομένου υπήρχε μεγάλη δικαστική αντιδικία. Συγκεκριμένα, η διαφορά τους αφορούσε τη συνεργασία τους στη κατασκευή και εκμετάλλευση φωτοβολταϊκών πάρκων, η οποία, όμως, δεν καρποφόρησε, με αποτέλεσμα την άσκηση από τον εναγόμενο, ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, και σε βάρος του Γ. Ρ. της από 8.3.2012 αγωγής του, με την οποία ζητούσε την επιδίκαση συνολικού ποσού 354.248,92 ευρώ για θετική ζημία και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Ενόψει, δε, συζήτησης της εν λόγω αγωγής, ο εναγόμενος με την από 8.3.2012 αίτηση ασφαλιστικών μέτρων ζήτησε να διαταχθεί εις βάρος του Γ. Ρ. συντηρητική κατάσχεση μέχρι του ποσού των 450.000 ευρώ. Ο τελευταίος διά της ενάγουσας, πληρεξούσιας δικηγόρου του, υπέβαλε την από 10.10.2012 αίτηση ασφαλιστικών μέτρων με αίτημα την επίδειξη στην ενάγουσα των εγγράφων που επικαλείτο ο εναγόμενος στα δύο προαναφερόμενα δικόγραφα του (αγωγή και αίτηση ασφαλιστικών μέτρων περί συντηρητικής κατάσχεσης). Μετά τη συζήτηση της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων του Γ. Ρ., ο πληρεξούσιος δικηγόρος του εναγομένου κατέθεσε σχετικό σημείωμα ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών μαζί με σχετικά έγγραφα, στα οποία περιλαμβάνονταν και η από 24.10.2012 επιστολή που είχε συντάξει και αποστέλλει η ενάγουσα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) στον νόμιμο εκπρόσωπο της εταιρείας "...", Ι. Ρ., και το οποίο αφορούσε κατά το περιεχόμενό του τη διευθέτηση της αποπληρωμής υπολοίπου δικηγορικής αμοιβής της ενάγουσας από την ως άνω εταιρεία για δικαστική υπόθεση που εκκρεμούσε ενώπιον του ΣτΕ. Στην παραπάνω επιστολή της ενάγουσας περιλαμβάνονταν, μεταξύ άλλων, και προσωπικά δεδομένα της ίδιας, και ειδικότερα το ονοματεπώνυμό της, η διεύθυνση εργασίας της, η διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της, ο αριθμός του σταθερού τηλεφώνου της, ο αριθμός (IBAN) τραπεζικού λογαριασμού της στην Τράπεζα ..., καθώς και το ποσό της αμοιβής της για τις ενέργειες που είχε προβεί σχετικά με την προαναφερόμενη υπόθεση. Το έγγραφο δε αυτό, που απεστάλη από την ενάγουσα υπό τη μορφή συνημμένου μέσω μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, παρέμεινε στα ψηφιακά δεδομένα της παραλήπτριας εταιρείας "...", με αποτέλεσμα να είναι ευχερής η πρόσβαση στα δεδομένα αυτά με συγκεκριμένα κριτήρια, όπως είναι ο αποστολέας, το θέμα, η ημερομηνία αποστολής κ.λπ., και ως εκ τούτου αποτελούσε μέρος αρχείου, κατά την έννοια του ν. 2472/1997, ως περιλαμβανόμενο σε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων που είναι προσιτά με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια. Περαιτέρω, δε, η χρήση του επίμαχου εγγράφου από τον

εναγόμενο, με την προσκομιδή αυτού ως αποδεικτικού εγγράφου στο Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών κατά την εκδίκαση της από 10.10.2012 αίτησης ασφαλιστικών μέτρων του Γ. Ρ. κατά του εναγομένου, συνιστά επεξεργασία των περιεχομένων σ' αυτό δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα της ενάγουσας. Τα παραπάνω έχουν γίνει δεκτά και από τη με αριθμό 186/2020 απόφαση του Αρείου Πάγου, η οποία είναι δεσμευτική για το Δικαστήριο αυτό, ως προς τα νομικά ζητήματα που έλυσε, απορριπτομένων ως αβασίμων των αντίθετων ισχυρισμών του εναγομένου. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι μέρος του περιεχομένου της ως άνω επιστολής ήταν και το ακόλουθο: "... Την αλλαγή της εταιρικής σύνθεσης της εταιρείας (εννοείται της ...) πληροφορήθηκα μόλις περί τα τέλη Μαρτίου 2012, από κοινοποιηθέν εις εμέ δικόγραφο του κ. Τ.. Σε συνέχεια της δικής μου έρευνας διαπίστωσα [...] αυτή έχει μεταβιβασθεί στην ... της οποίας, όμως, στα στοιχεία επικοινωνίας δεν μου παρείχε ο αντίδικος πλέον κ. Τ., αλλά εντόπισα τελικώς μέσω της ... Ενεργειακής περί τις αρχές Σεπτεμβρη...". Δεδομένου, δε, ότι αντικείμενο της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων του Γ. Ρ. κατά του εναγομένου ήταν η επίδειξη των τριών συμβάσεων που επικαλείτο ο ενάγων στην από 8.3.2012 αγωγή του, το περιεχόμενο των οποίων ενσωμάτωνε στην τελευταία, χωρίς μόνο να αναφέρονται τα συμβαλλόμενα μέρη, ο εναγόμενος χρησιμοποίησε την επίμαχη επιστολή της ενάγουσας, κρίνοντας ότι από το ως άνω χωρίο αυτής προκύπτει συνομολόγηση της ενάγουσας περί της γνώσης από αυτήν των συμβαλλόμενων μερών, ήτοι της εταιρείας "..." που ήταν όντως η αντισυμβαλλόμενη στις ως άνω συμβάσεις (βλ. σ. 4 του από 1.11.2012 σημειώματος ασφαλιστικών μέτρων του εναγομένου ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών). Επομένως, προκύπτει ότι ο εναγόμενος χρησιμοποίησε την ένδικη επιστολή εξυπηρετώντας νόμιμο σκοπό και στο πλαίσιο άμυνάς του έναντι της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων του Γ. Ρ., πλην, όμως, θα μπορούσε ευχερώς να προσκομίσει το σχετικό έγγραφο διαγράφοντας τα αναφερόμενα σ' αυτό προσωπικά δεδομένα της ενάγουσας (διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, διεύθυνση γραφείου, τηλεφωνικό αριθμό, αριθμό τραπεζικού λογαριασμού, ποσό αμοιβής), τα οποία προσωπικά δεδομένα δεν ήταν συναφή προς τον σκοπό χρήσης της επιστολής εκ μέρους του και τυχόν απόκρυψη ή διαγραφή τους ουδόλως θα μπορούσε να οδηγήσει στην αμφισβήτηση της γνησιότητας του εγγράφου (βλ. άρθ. 7 § 2 εδ. γ' του τότε ισχύοντος ν. 2472/1997). Περαιτέρω, όμως, από κανένα αποδεικτικό στοιχείο δεν αποδείχθηκε ότι η επεξεργασία από τον εναγόμενο των συγκεκριμένων προσωπικών δεδομένων της ενάγουσας της προκάλεσε οποιαδήποτε ψυχική, συναισθηματική αγωνία και αναστάτωση, την εξέθεσε ενώπιον του εντολέα της, Γ. Ρ., και προσέβαλε την προσωπικότητα, τιμή και επαγγελματική της υπόσταση, όπως εκθέτει στο αγωγικό της δικόγραφο. Εκτός του ότι τα ως άνω προσωπικά δεδομένα δεν συνδέονται με οποιονδήποτε τρόπο με τον χειρισμό της αναφερόμενης στην επιστολή δικαστικής υπόθεσης, ούτε μπορούν να οδηγήσουν σε οποιαδήποτε κρίση περί της επαγγελματικής της ικανότητας και ηθικής, δεν μπορούν να συνδεθούν με οποιαδήποτε τυχόν ρήξη της με τον εντολέα της, Γ. Ρ. —η οποία σε κάθε περίπτωση δεν αποδείχθηκε μετά βεβαιότητα, καθόσον και η ίδια η μάρτυράς της, κατά την κατάθεσή της ενώπιον του πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου, σε ερώτηση αν εξακολουθούσε να τον εκπροσωπεί απάντησε ότι δεν γνώριζε— ούτε προέκυψε ότι υπεβλήθη σε οποιαδήποτε ταλαιπωρία ή στενοχώρια λόγω γνωστοποίησης των στοιχείων θέσης της, που για κάθε επαγγελματία —πόσο μάλλον για έναν δικηγόρο— δεν αποτελούν απαραίτητα [...] στοιχεία, αλλά στοιχεία ευρέως γνωστά, αλλά και του τραπεζικού λογαριασμού της (ειδικά για τον τελευταίο, από κανένα αποδεικτικό στοιχείο δεν προέκυψε ότι προέβη σε κλείσιμο του σχετικού λογαριασμού και σχετική ενημέρωση των πελατών της, ούτε ότι υπήρξε έστω και η παραμικρή διακινδύνευση αθέμιτης εκμετάλλευσης του τραπεζικού της λογαριασμού, που σε κάθε περίπτωση δεν είναι δυνατή με μόνη τη γνώση του αριθμού

αυτού). Επομένως, μη αποδεικνυομένης οποιασδήποτε ηθικής βλάβης στην ενάγουσα από την ως άνω παράβαση των προσωπικών της δεδομένων, η οποία οφείλεται σε αμελή συμπεριφορά του εναγομένου, πρέπει να απορριφθεί η αγωγή ως ουσιαστικά αβάσιμη...». Με βάση τα ανωτέρω, και την εντεύθεν απόρριψη της αγωγής της αναιρεσεύουσας ως αβάσιμης από ουσιαστική άποψη, δεν παραβιάστηκαν με εσφαλμένη ερμηνεία και εντεύθεν μη εφαρμογή οι ουσιαστικού δικαίου διατάξεις του άρθρου 23 του ν. 2472/1997, όπως αβασίμως αιτάται η αναιρεσεύουσα με τον μοναδικό λόγο αναίρεσής της. Τούτο, διότι το Εφετείο διέλαβε αναίρετικώς ανελέγκτως τις ουσιαστικές παραδοχές: Ότι η περαιτέρω επεξεργασία του υπ' όψιν εγγράφου (προσκομιδή του ενώπιον δικαστηρίου) που περιείχε προσωπικά δεδομένα της αναιρεσεύουσας (διεύθυνση, αριθμό τηλεφώνου και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αριθμό τραπεζικού καταθετικού λογαριασμού και ποσό αμοιβής της) δεν ήταν παράνομη, αλλά εξυπηρετούσε νόμιμο σκοπό, δεδομένου ότι ήταν αναγκαία και πρόσφορη για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων του αναιρεσιβλήτου ενώπιον δικαστηρίου. Ότι η προσκομιδή του εγγράφου έλαβε χώρα στο πλαίσιο της άμυνάς του έναντι της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων, τη λήψη των οποίων ζήτησε από το δικαστήριο ο Γ. Ρ., εντολέας της αναιρεσεύουσας δικηγόρου, χωρίς συνεπώς να υφίσταται παραβίαση των αρχών της νομιμότητας, του σκοπού της επεξεργασίας και της αναλογικότητας. Ότι δεν ανετράπη από τον αναιρεσιβλήτο, έχοντα το σχετικό βάρος αποδείξεως, λόγω της φύσεως της ευθύνης του ως νόθου αντικειμενικής, η τεκμαιρόμενη υπαιτιότητά του για την προσβολή της προσωπικότητας της αναιρεσεύουσας εξ αιτίας της παραβάσεως των διατάξεων για τη προστασία των προσωπικών δεδομένων, ενόψει του ότι αυτός, αμελώς φερόμενος (και συνεπώς υπαιτίως), παρέλειψε να διαγράψει τα παραπάνω προσωπικά δεδομένα της ενάγουσας και ήδη αναιρεσεύουσας που αποτύπωνε το περιεχόμενο της ηλεκτρονικής επιστολής, τα οποία δεν ήσαν συναφή προς τον σκοπό της χρήσης του εγγράφου. Ότι δεν αποδείχθηκε επέλευση ηθικής βλάβης εις βάρος της αναιρεσεύουσας, καθόσον δεν δοκίμασε αυτή στενοχώρια, ούτε υποβλήθηκε σε ταλαιπωρία από τη δημοσιοποίηση των ατομικών στοιχείων της, που εξ ορισμού δεν είναι απόρρητα λόγω του επαγγέλματός της ως δικηγόρου, ούτε εξ άλλου υπήρξε έστω και διακινδύνευση αθέμιτης χρήσης του τραπεζικού της λογαριασμού, η γνωστοποίηση του αριθμού του οποίου και μόνον ήταν απρόσφορη προς τούτο. Δεδομένου, δε, ότι η ύπαρξη (υπό την έννοια της απόδειξης της πράγματι επελευσέως) ηθικής βλάβης συνιστά αναγκαίο όρο του πραγματικού της διάταξης του άρθρου 23 ν. 2472/1997, σε συνδυασμό με αυτή του άρθρου 932 του ΑΚ, και λαμβανομένου υπ' όψιν του ότι η επιδίκαση της χρηματικής ικανοποίησης στον παθόντα προϋποθέτει τη θεμελίωση της ηθικής βλάβης, υπό την έννοια της επίκλησης και, εντεύθεν, απόδειξης (ανεξαρτήτως κατανομής του βάρους αυτής) όχι μόνον του παρανόμου και υπαιτίου της συμπεριφοράς του δράστη, αλλά και της επέλευσης αυτής καθ' εαυτής της ηθικής βλάβης, με στοιχεία υποστήριξής της την ψυχική ταλαιπωρία του ατόμου, την πρόκληση αρνητικής εικόνας αυτού από τη γενόμενη προσβολή, την προσβολή της σφαίρας της ιδιωτικής του ζωής, ή της επαγγελματικής υπόληψης, και αξιοπιστίας, ορθά ερμηνεύοντας η προσβαλλόμενη τις παραπάνω διατάξεις δεν προέβη στην εφαρμογή τους και την επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης, χωρίς να αρκούσε, όπως εσφαλμένως αιτάται η αναιρεσεύουσα, η απόδειξη μόνον του παρανόμου και υπαιτίου της συμπεριφοράς του αναιρεσιβλήτου, προκειμένου να θεμελιωνόταν αυτοτελώς η ηθική βλάβη και εντεύθεν το αίτημα χρηματικής ικανοποίησης της αναιρεσεύουσας. Τούτο, πολύ περισσότερο, αφού η θεμελίωση της αστικής ευθύνης του υπευθύνου επεξεργασίας συνδέεται με την παράνομη προσβολή των προσωπικών δεδομένων με αιτιώδη συνάφεια κατά τους κανόνες του αστικού δικαίου, που απαιτεί την απόδειξη της ύπαρξης ηθικής βλάβης. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, πρέπει ν' απορριφθεί η ένδικη αίτηση αναίρεσης και συνακόλουθα και η υποβαλλόμενη, κατά το άρθρο 579

ΚΠολΔ με το ίδιο δικόγραφο της αναίρεσης, αίτηση επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση μετά την, κατά τα ανωτέρω, απόρριψη της ένδικης αίτησης αναίρεσης, δεδομένου ότι αυτή (επαναφορά) ως προϋπόθεση έχει να γίνει δεκτή εν όλω ή εν μέρει η αίτηση αναίρεσης. Επίσης, πρέπει να διαταχθεί η εισαγωγή του παραβόλου που κατέθεσε η αναιρεσείουσα στο Δημόσιο Ταμείο (άρθ. 495 § 4 εδ. ε' ΚΠολΔ) και να συμφηφίσει τα έξοδα μεταξύ των διαδίκων, λόγω της ιδιαίτερης δυσχέρειας της ερμηνείας του κανόνα δικαίου που εφαρμόστηκε (άρθ. 176, 179, 183, 191 § 2 ΚΠολΔ), όπως ορίζεται, ειδικότερα, στο διατακτικό.

Σημείωμα:

Εισαγωγή: Αντικείμενο της σχολιαζόμενης απόφασης συνιστά το ερώτημα κατά πόσον σε περίπτωση παράνομης επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων επιδικάζεται χρηματική ικανοποίηση ανεξαρτήτως της επέλευσης ηθικής βλάβης. Στο πλαίσιο αυτό, ο Άρειος Πάγος ρητώς έκρινε ότι, «*Η επιδίκαση της χρηματικής ικανοποίησης στον παθόντα προϋποθέτει τη θεμελίωση της ηθικής βλάβης*».

Η απόφαση έχει έντονη πρακτική σημασία, αφού η επίμαχη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων έλαβε χώρα διά της προσκομιδής σχετικού εγγράφου ως μέσου άμυνας κατά αίτησης λήψης ασφαλιστικών μέτρων. Καίτοι η προσκομιδή του εγγράφου εξυπηρετούσε υπέρτερο έννομο συμφέρον, ο διάδικος δεν είχε διαγράψει τα προσωπικά δεδομένα της δικηγόρου του αντιδίκου ως όφειλε. Ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι, εφόσον δεν επήλθε ηθική βλάβη (από τα μη αφαιρεθέντα προσωπικά δεδομένα), δεν θεμελιωνόταν η αξίωση για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

1. Πραγματικά περιστατικά – Η αντιδικία και τα επίδικα προσωπικά δεδομένα: Η απόφαση εξεδόθη κατόπιν αναίρεσης, λόγω απόρριψης του αιτήματος επιδίκασης χρηματικής ικανοποίησης, λόγω ηθικής βλάβης.

Ειδικότερα, η ενάγουσα (και ήδη αναιρεσείουσα) είναι δικηγόρος και ο ενάγων είναι αντίδικος εντολέα της. Στο πλαίσιο αίτησης λήψης ασφαλιστικών μέτρων για επίδειξη εγγράφων την οποία άσκησε η δικηγόρος για λογαριασμό του εντολέα της, ο καθ' ου η αίτηση κατέθεσε ως σχετικό έγγραφο e-mail με συνημμένη επιστολή της δικηγόρου, από το οποίο προκύπτει ότι η επίδειξη εγγράφων δεν ήταν απαραίτητη, αφού ήταν ήδη γνωστά στον αιτούντα τα ζητούμενα στοιχεία.

Στην ως άνω επιστολή εμφανίζονται ακόμα: (α) το ονοματεπώνυμο, (β) ο αριθμός σταθερού τηλεφώνου, (γ) η διεύθυνση εργασίας και (δ) ο αριθμός IBAN του λογαριασμού της δικηγόρου. Εν όψει αυτών, η δικηγόρος ζήτησε την επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης από την παράνομη χρήση των προσωπικών της δεδομένων, αίτημα το οποίο απορρίφθηκε από το Εφετείο.

2. Η χρήση προσωπικών δεδομένων σε δικαστικές διαφορές – Επεξεργασία δικαιολογημένη από υπέρτερο έννομο συμφέρον: Ο ΑΠ διευκρίνισε τόσο την έννοια των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όσο και την έννοια της επεξεργασίας αυτών. Ειδικότερα, κρίθηκε ότι «πληροφορίες» υπάγονται στην έννοια των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μόνον αν (μεταξύ άλλων) συνδέονται άμεσα με το υποκείμενο και τις προσωπικού χαρακτήρα ιδιότητες ή εκδηλώσεις αυτού, οι οποίες δεν είναι επιδεκτικές δημοσιοποίησης (διάδοσης) [βλ. και ΑΠ 1588/2023, sakkoulas-online· ΑΠ 637/2013, sakkoulas-online·], καθώς και ότι επεξεργασία συνιστά και η προσκομιδή του αρχείου ως σχετικού ενώπιον δικαστηρίου.

Ως προς τις βάσεις επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, ο Άρειος Πάγος σημείωσε ότι βάση επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων συνιστά και το έννομο συμφέρον, υπό την προϋπόθεση ότι υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων του υποκειμένου. Τέτοιο υπέρτερο έννομο συμφέρον συντρέχει όταν σκοπείται η αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου. Συνεπώς, από την απόφαση προκύπτει ότι η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για δικαστική χρήση συνιστά σε κάθε περίπτωση όχι απλώς λόγο που θεμελιώνει το έννομο συμφέρον, αλλά *υπέρτερο* έννομο συμφέρον.

Ορθότερο θα ήταν η επεξεργασία δεδομένων για χρήση ενώπιον των δικαστικών αρχών να μην θεωρείται ότι θεμελιώνει γενικώς υπέρτερο έννομο συμφέρον, αλλά απλώς έννομο συμφέρον, και να εξετάζεται *ad hoc* αν υπερέχει των δικαιωμάτων του υποκειμένου των προσωπικών δεδομένων. Στην πράξη, τα *ad hoc* πραγματικά περιστατικά μπορούν βεβαίως να ληφθούν υπ' όψιν και μέσω της αρχής της ελαχιστοποίησης των δεδομένων [άρθ. 5 § 1 περ. γ' Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων)].

Χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής της αρχής της ελαχιστοποίησης εντοπίζεται στην ίδια την εκκαλούμενη απόφαση, σύμφωνα με την οποία η επεξεργασία, ήτοι η προσκομιδή του αποδεικτικού εγγράφου, δεν ήταν παράνομη, αφού εξυπηρετούσε νόμιμο σκοπό συνιστάμενο στη δικαστική υπεράσπιση κατά αίτησης λήψης ασφαλιστικών μέτρων και ήταν αναγκαία και πρόσφορη προς τον σκοπό αυτό. Μολαταύτα, με υπαιτιότητα (αμέλεια) του εναγομένου από το προσκομισθέν έγγραφο δεν διεγράφησαν τα προσωπικά δεδομένα της ενάγουσας δικηγόρου, τα οποία δεν ήταν συναφή με την ένδικη υπόθεση, αφού η διαγραφή τους δεν θα οδηγούσε σε αμφισβήτηση της γνησιότητας του εγγράφου.

3. Θεμελίωση χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη – Απαιτείται να επήλθε πράγματι ηθική βλάβη από την παράνομη επεξεργασία: Από τον συνδυασμό του άρθ. 23 με τις διατάξεις των άρθ. 57, 59, 299, 914 και 932 ΑΚ προκύπτει ότι για την επιβολή αστικών κυρώσεων για παράνομη επεξεργασία πρέπει να συντρέχουν τέσσερις προϋποθέσεις: (α) παράνομη συμπεριφορά, (β) ηθική βλάβη, (γ) αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ συμπεριφοράς και ηθικής βλάβης, και (δ) υπαιτιότητα (γνώση ή υπαίτια άγνοια), η οποία τεκμαίρεται σύμφωνα με το άρθ. 23 § 2 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ (και ήδη άρθ. 82 § 3 ΓΚΠΔ) (νόθος αντικειμενική ευθύνη).

Πυρήνα της σχολιαζόμενης απόφασης συνιστά η δεύτερη εκ των ανωτέρω προϋποθέσεων. Ειδικότερα, ο ΑΠ δέχθηκε ότι η επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης (εννοείται λόγω ηθικής βλάβης) προϋποθέτει λογικώς την επέλευση ηθικής βλάβης η οποία και *δεν θεμελιώνεται αυτοτελώς*, ήτοι με μόνη την απόδειξη της παράνομης και υπαίτιας επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων (ή άλλης συμπεριφοράς). Αυτό προκύπτει τόσο από το γράμμα του άρθ. 23 § 1 εδ. β' («[α]ν προκάλεσε ηθική βλάβη, υποχρεούται σε χρηματική ικανοποίηση») όσο και από την προϋπόθεση ύπαρξης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της παράνομης συμπεριφοράς και της ηθικής βλάβης ως όρου επιδίκασης χρηματικής ικανοποίησης (στο πλαίσιο της ΑΚ 932) [βλ. και ΟλομΑΠ 10/2017, sakkoulas-online· ΑΠ 751/2019, sakkoulas-online].

Επομένως, απαιτείται επίκληση και απόδειξη της επελθούσας ηθικής βλάβης με στοιχεία όπως: (α) η ψυχική ταλαιπωρία του ατόμου, (β) η πρόκληση αρνητικής εικόνας αυτού και

(γ) η προσβολή της σφαίρας της ιδιωτικής του ζωής ή επαγγελματικής υπόληψης.

Εν προκειμένω, από τα γενόμενα δεκτά από το Εφετείο πραγματικά περιστατικά, δεν αποδείχθηκε ηθική βλάβη της αναιρεσείουσας, καθώς: (α) τα επίμαχα προσωπικά δεδομένα δεν ήταν ικανά να οδηγήσουν σε κρίση περί επαγγελματικής ικανότητας και ηθικής, (β) δεν συνδέονται με τυχόν ρήξη της δικηγόρου με τον εντολέα της, (γ) τα στοιχεία θέσης των επαγγελματιών και δη των δικηγόρων είναι ευρέως γνωστά και *δεν συνιστούν απόρρητο στοιχείο*, και (δ) δεν είναι δυνατή αθέμιτη εκμετάλλευση τραπεζικού λογαριασμού από τρίτους με μόνη τη γνώση του αριθμού IBAN.

Δύο σχόλια επί του ζητήματος είναι απαραίτητα· *πρώτον*, ο Άρειος Πάγος φαίνεται να δέχεται ότι η επαγγελματική διεύθυνση των δικηγόρων συνιστά προσωπικό δεδομένο, όχι όμως απόρρητο, διότι είναι ευρέως γνωστό και συνεπώς η χρήση του δεν προξενεί ηθική βλάβη. Από την προσέγγιση αυτή δεν προκύπτει ότι τα ευρέως γνωστά στοιχεία δεν συνιστούν προσωπικά δεδομένα ούτε ότι η επεξεργασία τους είναι νόμιμη. Η σημασία αυτής της παρατήρησης αναδεικνύεται με το κάτωθι παράδειγμα: έστω ότι προσκομίζεται επιστολή από την οποία προκύπτει δυσμενής κρίση για την επαγγελματική ικανότητα και ηθική δικηγόρου και αφαιρούνται όλα τα προσωπικά δεδομένα εκτός από την επαγγελματική διεύθυνση αυτού, από την οποία, όμως, είναι δυνατή η εξατομίκευση του υποκειμένου. Τότε, με βάση την προσέγγιση του Αρείου Πάγου, είναι δυνατή η θεμελίωση αστικής αξίωσης για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, αφού πρόκειται για παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από την οποία επήλθε ηθική βλάβη.

Το *δεύτερο* σχόλιο αφορά τη διαχρονικότητα της σχολιαζόμενης απόφασης. Ειδικότερα, το άρθρ. 23 του ν. 2472/1997 καταργήθηκε με τον ν. 4624/2019. Αυτό δεν σημαίνει ότι όσα έκρινε ο Άρειος Πάγος δεν εξακολουθούν να ισχύουν. Αντιθέτως, το γράμμα του άρθρ. 82 ΓΚΠΔ, το οποίο διέπει τις αστικές αποζημιωτικές κυρώσεις [Κ. Χριστοδούλου, Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων, 2020, σ. 150, αριθ. 469], εξακολουθεί να δίνει έρεισμα στην ερμηνεία του Αρείου Πάγου ορίζοντας ότι, «[κ]άθε πρόσωπο το οποίο υπέστη υλική ή μη υλική ζημία ως αποτέλεσμα παραβίασης του παρόντος κανονισμού δικαιούται αποζημίωση (§ 1)».

4. Λοιπά ζητήματα – Παραπομπή σε απόφαση της ΑΠΔΠΧ και κατάθεση αναίρεσης από δικηγόρο διορισμένο σε κατώτερο δικαστήριο: Καίτοι δεν αποτελούν το κεντρικό ζήτημα της απόφασης, ο Άρειος Πάγος με την προσβαλλόμενη:

(α) αφενός για να κρίνει ότι η δικαστική αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος συνιστά έννομο συμφέρον που επιτρέπει την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (και όχι μόνον ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων), παρέπεμψε όχι μόνο σε παλαιότερη νομολογία του [ΑΠ 79/2020, sakkoulas-online], αλλά και σε απόφαση της ΑΠΔΠΧ [155/2012]. Αναδεικνύεται εδώ η πρακτική αξία της λήψης υπ' όψιν αποφάσεων ανεξάρτητων αρχών επιφορτισμένων με την εφαρμογή ειδικής νομοθεσίας·

(β) αφετέρου, έκρινε ότι η αναίρεση μπορεί να κατατεθεί από δικηγόρο διορισμένο σε κατώτερο δικαστήριο, ο οποίος ενεργεί ως άγγελος. Η εν λόγω κρίση ασφαλώς κινείται στην ορθή κατεύθυνση, αφού έχει ήδη γίνει δεκτό ότι η άσκηση και υπογραφή αναίρεσης από δικηγόρο διορισμένο σε κατώτερο δικαστήριο είναι νομότυπη, βάσει του άρθρ. 28 § 3 ν. 4194/2013 [ΑΠ 1826/2023, ΑΠ 755/2022, sakkoulas-online], οπότε με επιχείρημα *εκ του μείζονος στο έλασσον* δικηγόρος διορισμένος σε κατώτερο δικαστήριο μπορεί να καταθέσει το δικόγραφο της αναίρεσης.

Συμπεράσματα:

- Σύμφωνα με την απόφαση, η δικαστική χρήση εγγράφου που περιλαμβάνει προσωπικά δεδομένα συνιστά *υπέρτερο* έννομο συμφέρον. Τυχόν ανεπιεική αποτελέσματα από τον αφηρημένο χαρακτήρα της κρίσης αυτής αποτρέπονται από την εφαρμογή της αρχής της ελαχιστοποίησης.
- Για να επιδικαστεί χρηματική ικανοποίηση (λόγω ηθικής βλάβης) απαιτείται να επήλθε πράγματι ηθική βλάβη. *Ορθά* ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι τέτοια ηθική βλάβη δεν επέρχεται όταν από την επεξεργασία δεν προκύπτει αρνητική/δυσμενής κρίση για τις επαγγελματικές ικανότητες και την ηθική δικηγόρου (ως υποκειμένου των προσωπικών δεδομένων) ούτε από μόνη τη μη διαγραφή των στοιχείων θέσης (διεύθυνση) και του IBAN αυτού.
- Κατά την άποψη του γράφοντος, τα συμπεράσματα και οι κρίσεις της σχολιαζόμενης απόφασης εξακολουθούν να ισχύουν και μετά τη θέση σε ισχύ του ΓΚΠΔ και του ν. 4624/2019.

Βασίλειος Χριστοδούλου

LL.M. Private Law and Business Transactions Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
